

Minister Edukacji

DWST-WPZN.055.2.2025.BA
Warszawa, 10 lutego 2025 r.

Pani
Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Odpowiedź na oświadczenie nr BPS/043-26-611/25

Szanowna Pani Marszałek,

składam na Pani ręce odpowiedź na oświadczenie Senator RP Pani Ewy Moniki Kaliszuk złożone na 26. posiedzeniu Senatu RP w dniu 8 stycznia 2025 r. w sprawie braku nauczycieli wychowania przedszkolnego oraz braku psychologów w szkołach i placówkach.

Szanowna Pani Senator,

w odniesieniu do kwestii zapewnienia odpowiedniej opieki w placówkach, uprzejmie informuję, że każde dziecko/uczeń uczęszczający do przedszkola/szkoły, zgodnie z rozpoznanymi potrzebami, ma prawo do pomocy psychologiczno-pedagogicznej organizowanej przez przedszkole/szkołę do którego uczęszcza. Pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielają zarówno nauczyciele specjaliści, w szczególności psychologzy, pedagogzy, pedagogzy specjalni, logopedzi, doradcy zawodowi i terapeuci pedagogiczni, jak i inni nauczyciele i wychowawcy grup wychowawczych. Udzielanie pomocy jest istotną częścią bieżącej pracy każdego nauczyciela, w tym nauczyciela przedmiotu .

W ciągu dwóch lat (2022-2024) liczba etatów nauczycieli specjalistów zwiększyła się o ponad 140%. Pomimo dynamicznego wzrostu wciąż nie w każdym przedszkolu, szkole jest zatrudniony psycholog czy pedagog specjalny – braki dotyczą ok. 25% jednostek.

Liczba etatów nauczycieli specjalistów w roku szkolnym 2021/2022 (rok wprowadzenia reformy) obejmowała: 10,8 tys. pedagogów, 4,8 tys. psychologów, 6,3 tys. logopedów, dla terapeutów pedagogicznych - nie zbierano danych, pedagog specjalny - brak stanowiska (utworzone wraz z wprowadzeniem standardów zatrudnienia).

Liczba etatów nauczycieli specjalistów w roku szkolnym 2024/2025 - wyniosła 53,3 tys. w tym: 12,5 tys. pedagogów, (wzrost o 15%), 13 tys. psychologów (wzrost o 174%), 10,7 tys. logopedów (wzrost o 71%), 2,3 tys. terapeutów pedagogicznych, 14,5 tys. pedagogów specjalnych.

Sposób przygotowania nauczycieli do zawodu reguluje rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz.U. z 2024 r. poz. 453). Odpowiednio do określonego ww. rozporządzeniem sposobu przygotowania do zawodu nauczyciela, kształtowane są wymagania kwalifikacyjne.

W rozporządzeniu w sprawie standardów przyjęto, że przygotowanie do zawodu nauczyciela przedszkola i nauczyciela wczesnej edukacji jest zawsze prowadzone łącznie w

obu zakresach i realizowane wyłącznie w trakcie jednolitych studiów magisterskich na kierunku pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna.

Przygotowanie do zawodu psychologa jest prowadzone jako studia pierwszego stopnia i studia drugiego stopnia lub jako jednolite studia magisterskie na kierunku psychologia w zakresie odpowiadającym prowadzonym zajęciom.

Rozporządzenie w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela dotyczy wyłącznie kształcenia przyszłych nauczycieli. Nie zostały natomiast zmienione wymagania kwalifikacyjne wobec nauczycieli już pracujących na stanowisku nauczyciela i osób, które nabyły kwalifikacje do pracy na stanowisku nauczyciela na podstawie wcześniej obowiązujących przepisów.

Kwestie kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, w tym nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej i wychowania przedszkolnego uregulowano w rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 14 września 2023 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz.U. poz. 2102) w taki sposób, aby uwzględnić każdy obowiązujący wcześniej sposób przygotowania do zawodu. Dyplom ukończenia jednolitych studiów magisterskich na kierunku pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna nie jest jedynym dokumentem potwierdzającym posiadanie kwalifikacji do zajmowania stanowiska nauczyciela w przedszkolu. Nie wyeliminowano możliwości podejmowania pracy w przedszkolu przez osoby, które posiadają dyplom ukończenia kolegium nauczycielskiego albo dyplom ukończenia studiów pierwszego i drugiego stopnia lub dyplom ukończenia studiów pierwszego stopnia lub świadectwo ukończenia studiów podyplomowych, wydane zgodnie z przepisami obowiązującymi w momencie prowadzenia tych studiów.

W ww. rozporządzeniu wymagania kwalifikacyjne określono według następujących zasad:

- nowe wymagania kwalifikacyjne, tj. obowiązek ukończenia jednolitych studiów magisterskich, dotyczą tylko i wyłącznie osób, które rozpoczęły studia po dniu wejścia w życie rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, tj. po 3 sierpnia 2019 r.,
- wymagania kwalifikacyjne wobec osób przygotowanych do wykonywania zawodu nauczyciela na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem wejścia w życie rozporządzenia w sprawie standardu kształcenia, tj. przed dniem 3 sierpnia 2019 r. określono odpowiednio do prowadzonych wcześniej form kształcenia, w trakcie których nauczyciele uzyskiwali kwalifikacje.

Wymagania kwalifikacyjne, dotyczące nauczycieli psychologów, nie zmieniły się i są takie same jak w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz.U. z 2020 r. poz. 1289), które obowiązywało do 2 października 2023 r.

Ministerstwo Edukacji Narodowej wychodząc naprzeciw potrzebom nauczycieli, przygotowało ofertę bezpłatnych, finansowanych z budżetu ministerstwa, studiów podyplomowych, których ukończenie umożliwia uzyskanie kwalifikacji do zajmowania stanowiska odpowiednio nauczyciela psychologa, nauczyciela pedagoga specjalnego oraz prowadzenia zajęć wczesnego wspomagania rozwoju dziecka.

Dla absolwentów studiów magisterskich na kierunku psychologia, którzy nie posiadają przygotowania pedagogicznego, przygotowano możliwość uzyskania tego przygotowania na kierunku pn. „Psychologia edukacyjna z przygotowaniem pedagogicznym”. Kształcenie na tym kierunku było prowadzone w latach 2023/2024 na 4 uczelniach. Obecnie realizowana jest III edycja studiów podyplomowych kwalifikacyjnych, w tym na kierunku „Psychologia edukacyjna z przygotowaniem pedagogicznym”, przewidziana do realizacji przez 10 uczelni.

Ponadto Ministerstwo Edukacji Narodowej podjęło działania szkoleniowe doskonalące kompetencje nauczycieli specjalistów.

Ministerstwo Edukacji Narodowej, Instytut Badań Edukacyjnych (IBE), UNICEF realizują we współpracy z uczelniami i organizacjami pozarządowymi projekt pn. „Szkoła dostępna dla wszystkich” (Accessible School for All). Jego głównym celem jest podniesienie kompetencji nauczycieli specjalistów (pedagogów, psychologów, pedagogów specjalnych, logopedów) w zakresie udzielania adekwatnego do potrzeb wsparcia dla wszystkich grup odbiorców (dzieci/uczniów, rodziców, nauczycieli). Projekt dostarcza narzędzi pomocnych w prowadzeniu zajęć z uczniami w sposób zapewniający poczucie akceptacji i włączania społecznego wszystkich dzieci/uczniów. We współpracy ze środowiskiem akademickim oraz organizacjami pozarządowymi zostały przeprowadzone szkolenia, które wpisują się w obecne wyzwania, przed którymi stoją nauczyciele specjaliści dotyczące pracy i interwencji w zróżnicowanym środowisku przedszkoli/szkół. Projekt ma również komponent badawczy i ewaluacyjny, a wyniki otrzymane w rezultacie tych działań zostaną wykorzystane do stworzenia banku praktyk sprawdzonych empirycznie, które zostaną udostępnione wszystkim nauczycielom-specjalistom. Projekt realizowany jest od maja 2023 r. do września 2025 r.

Ponadto Ministerstwo Edukacji Narodowej w grudniu 2024 r. przekazało do dyrektorów wszystkich przedszkoli, szkół i placówek dokument pt. „Zadania i rola nauczyciela psychologa w przedszkolu, szkole i placówce”. Dokument zawiera rekomendacje zgodne z zadaniami określonymi w przepisach ustawy o zawodzie psychologa oraz w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad i organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach. Wskazówki/wytyczne zostały opracowane na podstawie wyników projektów, programów lub wydarzeń związanych z ochroną zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży zleconych bądź organizowanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej w roku 2024.

Niezależnie od powyższego uprzejmie informuję, że Minister Edukacji jest otwarta na dialog ze środowiskami zainteresowanymi sprawami oświaty. W związku z postulatami o zmianę lub korektę niektórych rozwiązań systemowych dotyczących m.in. sposobu wynagradzania, awansu zawodowego, czasu pracy, uprawnień nauczycieli - dostrzegając potrzebę wypracowania propozycji zmian dotychczasowych regulacji, Minister Edukacji powołała zespół, który zajmuje się zgłaszanymi postulatami. Zespół ten pracuje w ramach tematycznych grup roboczych.

Zmianą przepisów dotyczących kwalifikacji nauczycieli zajmuje się Grupa Robocza do spraw Kwalifikacji, Kształcenia i Doskonalenia Zawodowego Nauczycieli. Na spotkaniach Grupy w 2024 r. były omawiane m. in. propozycje zmiany przepisów, dotyczących kwalifikacji nauczycieli, w tym nauczycieli przedszkoli oraz psychologów i ewentualnych dodatkowych rozwiązań, dotyczących zatrudniania nauczycieli. W tej chwili trwają prace nad nowelizacją rozporządzenia o kwalifikacjach nauczycieli wprowadzające zmiany rozszerzające dostęp do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego. Jedną z rozważanych zmian jest umożliwienie studentom czwartego i piątego roku jednolitych studiów magisterskich na kierunku pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna pracy z grupami przedszkolnymi dzieci do 5 roku życia.

Należy zwrócić uwagę, że na liczbę potrzebnych w przyszłości nauczycieli mają wpływ różne czynniki, np. spadek liczby urodzeń, wpływ reform strukturalnych w systemie oświaty, liczba szkół, fluktuacje w liczbie uczniów przechodzących przez poszczególne etapy edukacji, zmiany w podstawach programowych i ramowych planach nauczania. Część z tych czynników jest trudna do precyzyjnego zaprognozowania w dłuższym horyzoncie czasowym. Dlatego też Ministerstwo Edukacji Narodowej rozważa różne scenariusze zapotrzebowania na nauczycieli w kolejnych latach szkolnych.

Uwzględniając trendy w zakresie urodzeń dzieci z lat wcześniejszych nie ulega wątpliwości, że w konsekwencji za kilka lat nastąpi znaczne zmniejszenie się liczby uczniów w szkołach ponadpodstawowych oraz dzieci w wychowaniu przedszkolnym. Należy zakładać, że w przeciągu najbliższych 10 lat będzie stopniowo zmniejszać się liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego, a więc spadać zapotrzebowanie na etaty nauczycieli. Szacuje się, że pomiędzy rokiem szkolnym 2024/2025 a 2034/2035 liczba dzieci w wychowaniu przedszkolnym zmniejszy się o 384 tys., tj. o 27%. Od roku szk. 2027/2028 liczba uczniów szkół podstawowych będzie stopniowo zmniejszać się (o ok. 663 tys. w ciągu 7 lat). Największy spadek liczby uczniów w szkołach ponadpodstawowych w stosunku do roku szk. 2024/2025 będzie widoczny w roku szkolnym 2027/2028. Liczba uczniów wyniesie wówczas poniżej 1,5 mln, co oznacza spadek liczby uczniów szkół ponadpodstawowych względem roku szkolnego 2024/2025 o ok. 11% (172 tys. uczniów mniej).

Należy także podkreślić, że zapotrzebowanie na określoną liczbę nauczycieli w obrębie konkretnych jednostek samorządu terytorialnego zależy również od lokalnej polityki oświatowej prowadzonej przez te samorzady, wyrażającej się sposobem organizacji edukacji – np. organizacji sieci szkolnej, wielkości szkół i liczebności oddziałów szkolnych.

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia
Ministra Edukacji

Henryk Kiepus
Sekretarz Stanu
/ – podpisano cyfrowo/